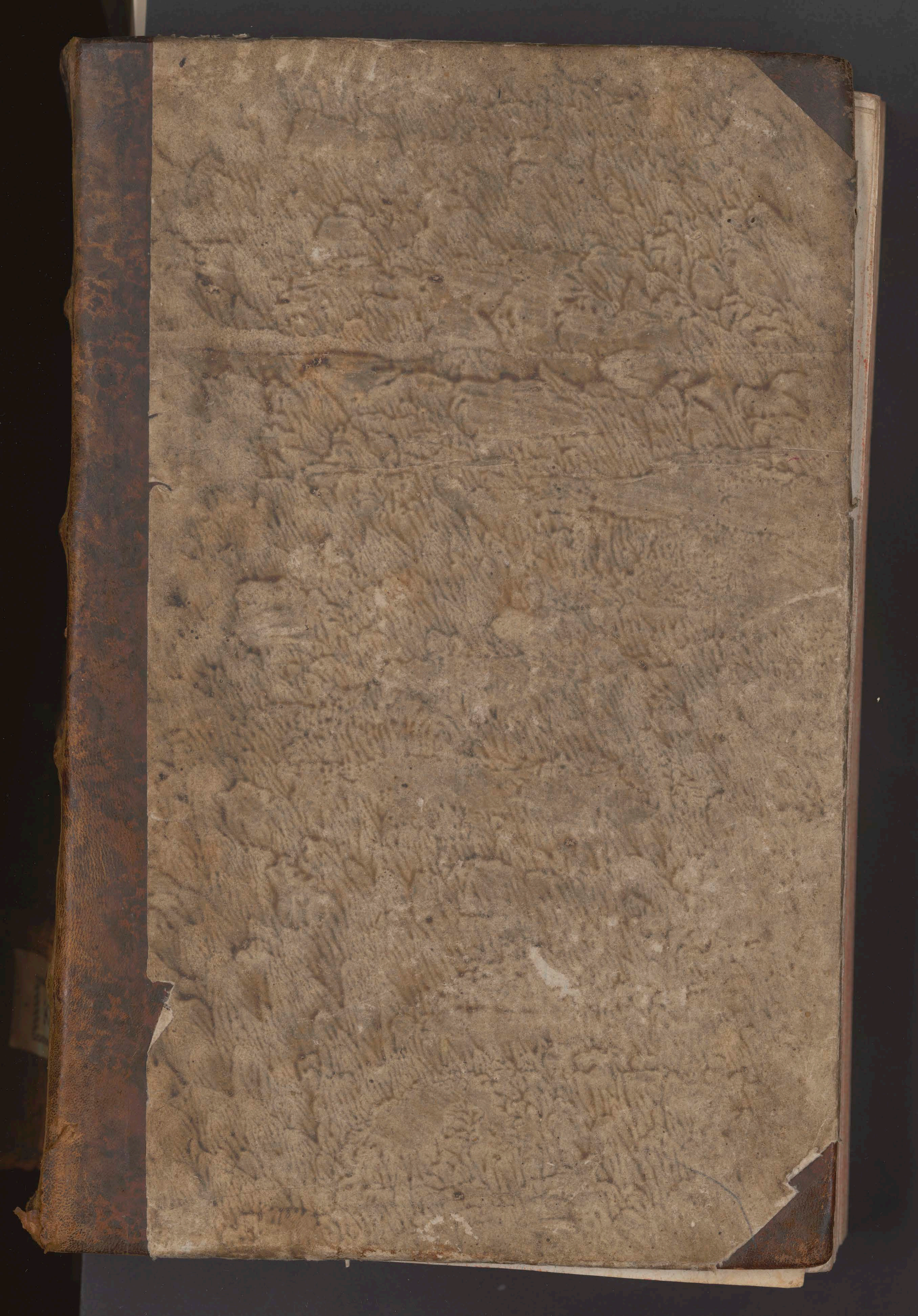
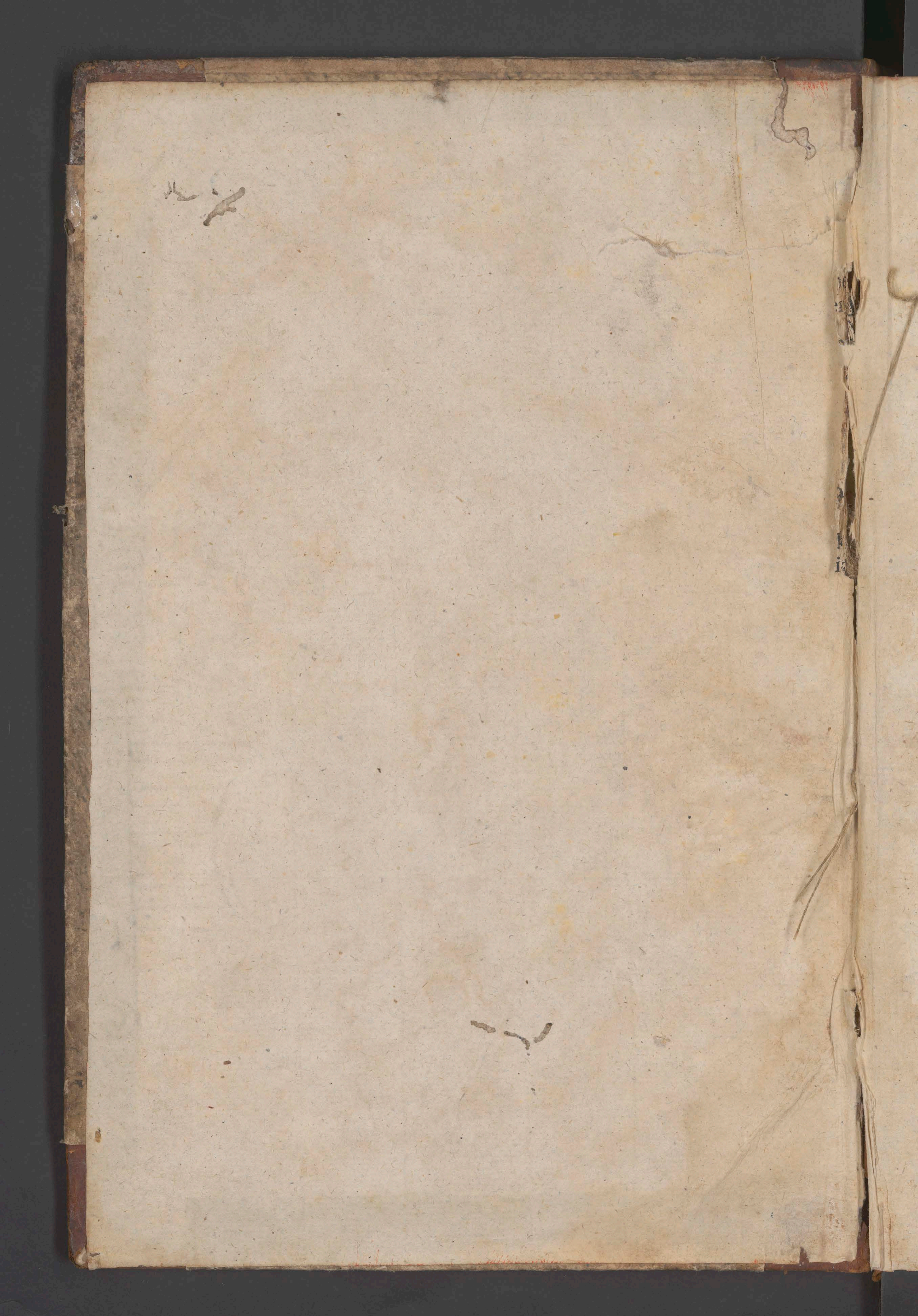
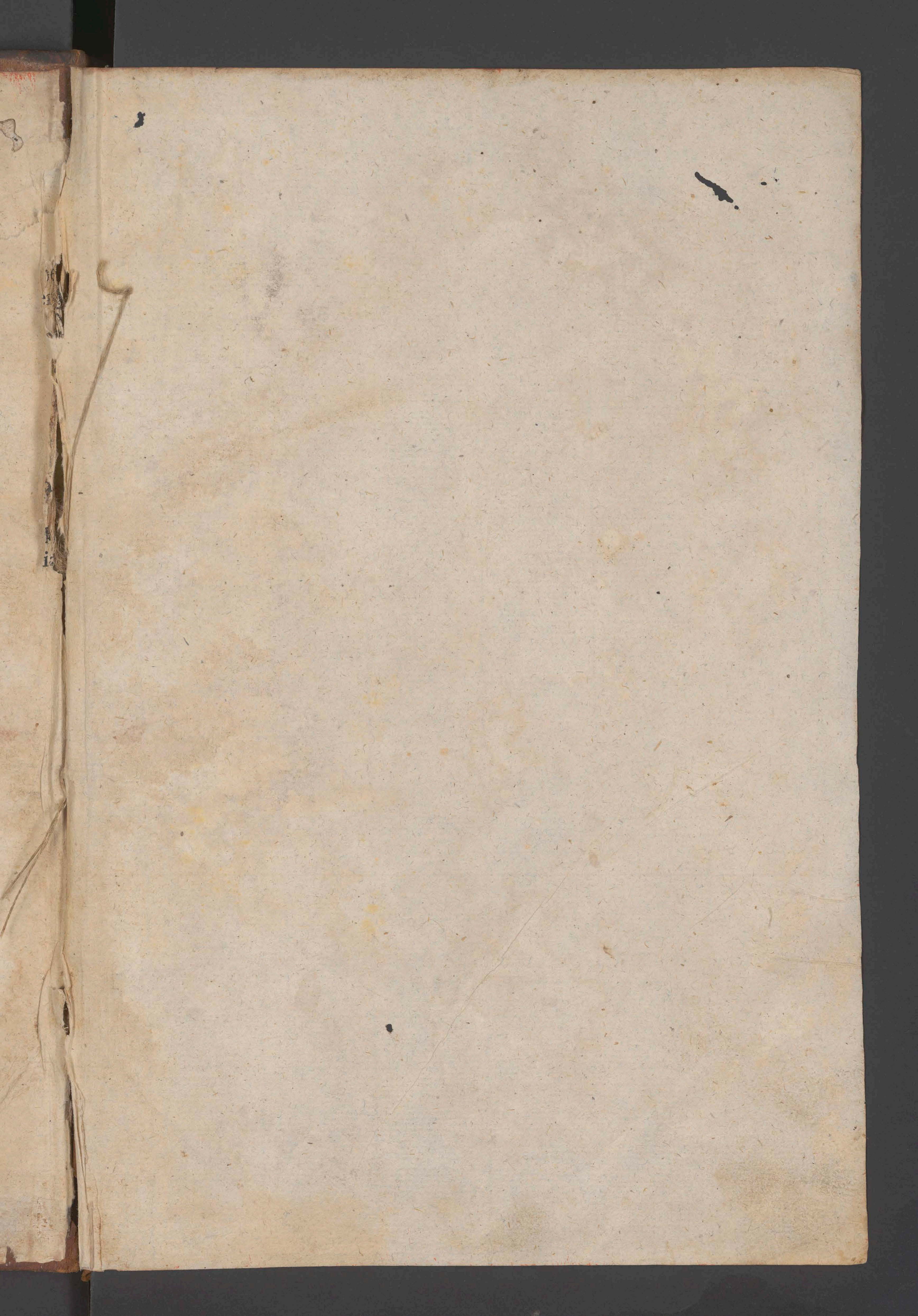
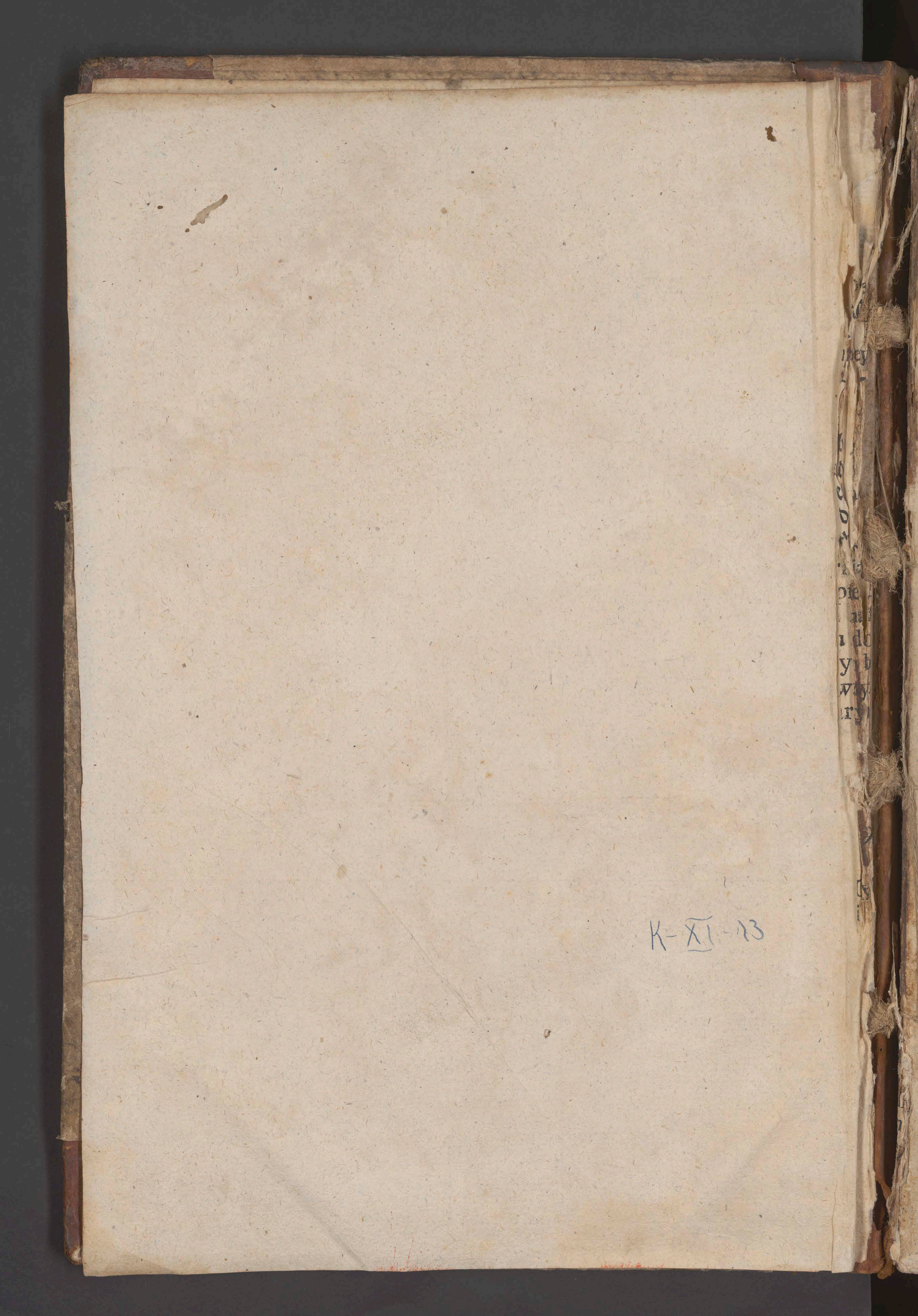

Verordnung

der kais. königl. bevollmächtigten westgalizischen Einrichtungshofkommission.

Rozporządzenie

C. Kr. pełnomocney zadworney komissii na Galicyą zachodnią.

Modalitäten bei Konkursprüfungen zu Besetzung der Kuratbenefizien.

O sposobach, które się na Konkursowych popisach zachować maią.

In Erwägung, welchen ungemein grossen und wichtigen Einfluß das Amt eines Seelsorgers auf die Religion, die Sitten, und den Staat hat, und wieviel daran liege, daß zu diesem Amte die Tauglichsten, und Würdigsten gewählt werden, haben Seine Majestät wegen der bei Erledigung der Benefizien Collationis regiæ episcopalis, et pri-

Wziąwszy na uwagę, iak ogromny i ważny wpływ ma urząd pasterza duchownego do religii, obyczaiów, i kraiu, tudzież iak wiele natym zależy, ażeby na takowy urząd nayzdolnieyszych i naygodnieyszych obierano, raczył Nayiaśnieyszy Pan względem konkursowych popisów przy zawakowa-

A vatæ

vatæ vorzunehmenden Konkursprüfungen, und der dabei sowohl von Seite der Konsistorien, als der um eine erledigte Pfründe sich meldenden Kandidaten zu beobachtenden Modalitäten mittels höchsten Hofdekrets vom 19ten Junius l. J. Folgendes allergnädigst festzusetzen geruhet:

niu beneficiów *Collationis regiæ, episcopalis et privatæ* odprawiać się maiących, i względem sposobów tak ze strony Konsystorzów, jako też o zawakowane beneficium wzgłaszaiących się Kandydatów na tychże do zachowania podanych nay. wyższym Dekretem nadwornym pod 19. Czerwca b. r. nayłaskawiey postanowić, ażeby

1[tens] Sind die Gesuche und Bittschriften, um eine geistliche, von dem landesfürstlichen, dann städtischen oder Gemeindepatronat abhangende Pfründe nicht ferner bei Seiner Majestät, oder bei der Hof- und Landesstelle, oder bei dem Magistrat, und den Gemeinden, sondern lediglich bei den Bischöfen, und Konsistorien, zu welchen die Konkurrenten gehören, einzureichen.

Po 1[ze]. Prożby o duchowne od rządowego, mieyskiego, lub gromadzkiego patronatu zawisłe beneficia niebyły więcey do Jego Ces. Królewskiey Mości, lub do nadwornych i kraiowych Rządów, lub też do Magistratów i Gromad, lecz iedynie do Biskupów i Konsystorzów, pod których konkurenci należą, podawane.

2tens

2tens Ist künftig in jeder Diözes nur zweymal des Jahres, nemlich zu Anfang des Monats May, und zu Ende des Monats September ein allgemeiner Konkurs zu halten, wobei jedem, der eine Kuratpfründe zu erlangen wünschet, zu erscheinen frey stehet;

Po 2gie W każdey diecezyi na przysłość dwa razy tylko do roku, mianowicie na początku Maja, i przy końcu Września powſzechny konkurs odprawiać należy, a wtedy wolno ſtanąć każdemu beneficium parafialne oſiągnąć chcącemu.

3tens Für jene, sie mögen Pfarrer oder Vikarien seyn, welche bei einem solchen Konkurse die Note der ersten Klasse aus allen Prüfungsgegenständen erhalten, erstrecket sich in der Diözes, in welcher sie konkurriret haben, die Giltigkeit ihrer Prüfungen auf 3 Jahre, und wird auch dieser Zeitraum auf jene Diözesantheile ausgedehnet, die einsweilen blos von Generalvikarien administrirt werden, und wo aus Mangel an Examinatoren die Konkurrenten zur Ablegung der Konkursprüfungen an die ordentlich bestellten Konsistorien

Po 3cie Dla tych, czy plebanami, czy wikaremi będących, którzy na takowym konkurſie pierwſzey Klaſſy ze wſzyſtkich popiſowych przedmiotów doſtali, ważność złożonych popiſów w tey diecezyi, gdzie konkurowali, na 3 lata rozciąga ſię, a ten przeciąg czaſu rozpościera ſię i na te wydziały diecezalne, które tym czaſem pod zawiadywaniem generalnych wikarych zoſtaią, i z kąd dla niedoſtatku examinatorów konkurenci dla złożenia konkurſowych popiſów do Konſyſtorzów

zu Krakau und Lublin geleitet worden sind.

w Krakowie i Lublinie porządnie ustanowionych odsyłaią się.

Auch soll, wenn ein Kandidat um eine Kuratpfründe bereits von einem erbländischen Ordinarius geprüft worden ist, und aus allen Gegenständen die erste Klasse erhalten hat, diese Prüfung für alle übrigen Diözesen der Erblande gelten.

Jeżeli Kandydat o beneficium parafialne staraiący się złożywszy popis przed ordynariuszem w Kraiach dziedzicznych, ze wszystkich przedmiotów pierwszey dostał Klassy; tedy ten popis także dla wszystkich Kraiów dziedzicznych ważnym bydź powinien.

4tens Wenn eine Kuratpfründe in Erledigung kömt, so haben diejenigen, die sich bei einem Konkurse, seit dessen Abhaltung noch nicht 3 Jahre verstrichen sind, durch Erhaltung der ersten Klasse ausgezeichnet haben, ihre Bittschriften binnen 6 Wochen, vom Tage der Erledigung an, dem Ordinariate zu überreichen, oder zuzusenden.

Po 4te Kiedy zawakuie beneficium parafialne; wtedy ci, którzy się na konkursie, po którego odprawieniu trzech lat ieszcze nieupłynęło, osiągnieniem pierwszey Klassy popisali, prożby swoie w 6 tygodniach od dnia zayszłego wakansu do Ordynariatów podawać lub przesyłać maią.

5tens In den einzureichenden Bittschriften sind von

Po 5te W prożbach podawać się maiących powinni

dem

den Konkurrenten ihr Vaterland, ihr Kirchsprengel, ihr Alter, ihre Kenntniß der Sprachen, der Ort ihres Aufenthalts, wo, und wie sie ihre Studien hinterlegt haben, dann der mit Attestaten zu erweisende Fortgang in den Studien anzuzeigen, wie auch ihre Verdienste, und was sie sonst zum Behuf ihres Gesuches zuträglich glauben, anzuführen.

Konkurenci oyczyznę, parafię, wiek, umieiętność ięzyków, mieysce swego bawienia się, gdzie i iak skończyli nauki, tudzież postępek w naukach uczyniony pod powagą zaświadczeń wyrazić, dokładaiąc swoie zasługi, i cokolwiek prożbie swey pomocnym bydź sądzą.

6tens Von diesen Konkursprüfungen sind jedoch diejenigen Pfarrer ausgenommen, und dürfen vorzugsweise vor andern Konkurrenten in Vorschlag gebracht werden, welche sowohl von Seite ihrer guten Grundsätze, ihrer Pastoralklugheit, und eines würdigen sittlichen Betragens, als auch von Seite ihrer Berufspflichten, ihres Eifers für die Aufnahme der öffentlichen sowohl kirchlichen, als politischen Anstalten, und

Po 6te Od tych popisów Konkursowych wyłączaią się iednak ci plebanowie, mogący się przed innemi Konkurentami proponować, których dobre zasady, mądrość pasterska, i przystoyne postępki obyczayne, tudzież względem obowiązkow powołania gorliwość o wzięcie publicznych, tak Kościelnych iako też politycznych urządzeń, na koniec względem przykładania się do wy-

end-

endlich von Seiten ihrer Verwendung für die Handhabung der allerhöchsten Gesetze, und die Beförderung des Gottesdienstes in der Diözes gleichsam allgemein bekannt sind, und diese ihre Verdienste einerseits durch den allgemeinen Ruf, andererseits durch glaubwürdige Zeugnisse von ihren Gemeinden, Landvikarien, Bischöfen, Kreisämtern und Ortsobrigkeiten erproben; doch muß über jede einzelne Ausnahme vorläufig die Bewilligung der Landesstelle mittels eines eigenen Dekrets ertheilt werden. Eine gleiche Ausnahme ist auch bei allen öffentlichen theologischen Lehrern, welche sich um Erhaltung eines Kuratbenefiziums in die Kompetenz setzen, und noch wirklich ihrem Lehramte vorstehen, zu machen, nur müssen sich selbe in dem zur Konkursprüfung eingeraumten Termin der Probepredigt unterziehen, damit man die Uiberzeugung erhalte: ob sie nebst der gehörigen

konywania naywyższych praw, i pomnożenia chwały boskiey w diecezyi powszechnie prawie są wiadome, i którzy te zasługi swoie z iedney strony powszechną sławą, a z drugiey wiary godnemi zaświadczeniami gromad, wikarych kraiowych, biskupów, urzędów cyrkularnych i Zwierzchności mieyscowych udowodnią. Wszelako powinno bydź wprzódy na każde takowe wyłączenie z osobna od Rządów Kraiowych wydane pozwolenie przez dekret właściwie na to ferowany. Równie są wyiętemi wszyscy publiczni professorowie Teoligii, którzy staraiąc się o beneficium parafialne, urząd profesorski w samey rzeczy ieszcze sprawuią; iednak na terminie do konkursowych popisów przeznaczonym próbę kazania złożyć powinni, ażeby się przeświadczyć, czyli posiadaią prócz na-

Theo-

Theorie der auf dem Predigtstuhl vorzutragenden Lehren auch einen anständigen Vortrag, die gehörige Stime, und den der Würde und Absicht der Prediger entsprechenden äusserlichen Anstand haben.

leżytey teoryi nauk z ambony dawać się maiących należytą wymowę, głos, i powierzchowną, a godności i zamiarowi kaznodzici odpowiadaiącą powagę.

7tens Alternative Bittschriften, um unbestimmte Pfarrbenefizien sollen von den Ordinarien gar nicht angenommen, sondern von den Kompetenten jederzeit nur um eine Pfründe, und zwar mit ausdrücklicher Benennung derselben, das Ansuchen gemacht werden.

Po 7me *Alternative* podanych prozb o beneficia parafialne niewymienione Ordynariuszowce nie powinni całkiem przyimować, lecz Kompetenci zawsze o iedno tylko beneficium z wyraźnym wymienieniem onegoż suplikować maią.

8tens Da bereits die schriftliche Prüfungsart eingeführet worden ist, so haben die Konkurrenten alle von den Examinatoren nieder geschriebenen Fragen unter den Augen der Prüfungskommission, ohne daß ihnen eine Ent-

Po 8me Ponieważ sposób examinowania na piśmie iuż iest zaprowadzonym: przeto powinni konkurenci natychmiast odpisać na wszystkie przez examinatorów zadane sobie pytania z przepisanych materii w ser-

fernung, oder die Zuhilfnehmung eines Buches gestattet wird, aus den vorgeschriebenen Materien sogleich zu beantworten, und auch in Gegenwart dieser Kommission die Probepredigt über einen von dem vorsitzenden Bischof, oder dessen Generalvikar zu wählenden Text abzulegen. Nach vollbrachter Prüfung ist die Klassifikazionstabelle zu verfassen, und einem jeden sich darum meldenden Bittwerber das Zeugniß mit ausdrücklicher Bemerkung der verdienten Klasse von dem Konsistorium unentgeltlich auszufertigen.

oczach Kommissyi popisowey, która im ani się oddalić, ani ksiązki radzić niepozwoli, tudzież obowiązani są mieć próbę kazania w przytomności Kommissyi na text przez prezyduiącego Biskupa, lub Wikarego generalnego wybrany. Po żakończonym popisie tablice Klass ułożyć, i każdemu wzgłaszaiącemu się o to suplikantowi zaświadczenie z wyraźnym okryśleniem zasłużoney Klassy przez konsystorz bezpłatnie wydać należy.

9tens Um aber sicher zu seyn, daß die erledigten Pfründen, und die wegen Verleihung derselben bevorstehenden Konkurse der Geistlichkeit gehörig kund gemacht worden sind, werden die Konsistorien angewiesen, die in der Zwischenzeit des zu den Konkursprüfungen nach dem 2ten §

Po 9te Dla zabezpieczenia się, ze o zawakowanych beneficiach, i konkursach rozdanie onychże poprzedzaiących duchowieństwu należycie doniesiono, zaleca się Konsystorzom, ażeby o zawakowanych beneficiach parafialnych w przeciągu wyznaczonego w

ein-

eingeraumten Termins erledigten Kuratpfründen, nebst dem Tag der Erledigung, mittels eines für jedes einzelne Benefizium eigends auszufertigenden Umlaufschreibens in der Diözes allgemein kund zu machen, und diese von gesammten Seelsorgern und Vikarien zu unterfertigende Kurrende einem jeden einzelnen Konkursakt beizulegen. Die Prüfung über jene erledigten Pfründen, deren Kundmachung wegen Kürze der Zeit nicht erfolgen konnte, wird bis zur nächsten Konkursprüfung verschoben.

§. 2gim termina do popisów konkursowych przez okolnik na beneficium z osobna umyślnie sporządzony w diecezyi powszechnie donosłszy, tę przez wszystkich pasterzów duchownych i wikarych podpisaną kurendę do każdego osobnego dzieła konkursowego przyłączali. Examin na te zawakowane beneficia, o których doniesienie dla krótkości czasu niemogło nastąpić, odłoży się do nayblizszego konkursowego popisu.

10tens Den Grundobrigkeiten, und Ortsgerichten wird es zur unausbleiblichen Pflicht gemacht, den erfolgten Tod eines Benefiziaten sogleich dem vorgesetzten Kreisamt, und Landdechant anzuzeigen, und hat ersteres unverzüglich zur vorgeschriebenen Absönderung der ad Fundum

Po 10te Na gruntowe Zwierzchności i sądy mieyscowe w kłada się nieodzowny obowiązek donoszenia natychmiast o zdarzoney śmierci beneficiata przełożonemu urzędowi cyrkularnemu i dziekanowi prowincialnemu; gruntowa zwierzchność przystąpi bez in-

C

instructum gehörigen Geräthschaften von dem eigenthümlichen Vermögen des Verstorbenen, und Verfassung des Inventariums zu schreiten, letzterer aber die Meldung über das erfolgte Ableben des Benefiziaten, nebst deutlicher Bemerkung des Sterbetags dem Konsistorium einzusenden.

zwłoki do przepisanego oddziału należących *ad fundum instructum* sprzętów od własnego maiątku nieboszczyka, i do spisania inwentarza; sąd zaś mieyscowy prześle Konsystorzowi doniesienie o zeyściu beneficiata z wyraźnym wymienieniem dnia śmierci.

11tens Damit endlich in der Zwischenzeit von dem Tode des Seelsorgers an, bis zur ordentlichen Bestellung eines andern die Seelsorge nicht leide: so muß von dem Ordinarius, wie es sein Amt ohnehin erfordert, einverständlich mit dem Kreisamt ein schon geprüfter Administrator temporalium et spiritualium indessen angestellt werden; wobei Seine Majestät gnädigst zu bewilligen geruhet haben, daß den künftigen Administratoren der in Erledigung stehenden, von aller-

Po 11te Ażeby nakoniec opieka dusz, nim po śmierci pasterza drugi porządnie zostanie postanowionym, niecierpiała uszczerbku: powinien Ordynariusz, czego sam urząd po nim wymaga, porozumiawszy się z cyrkułem przełożonym, examinowanego iuż administratora *temporalium et spiritualium* tymczasem postanowić; w czym Nayiaśnieyszy Pan pozwolić nayłaskawiey raczył, że przyszłym administratorom zawakowanych, od Nay-

höchst

höchst Dero Vergebung abhangenden Kuratbenefizien, wenn das fatirte reine Einkommen derselben den Betrag von 500 fl. rhn. übersteiget, monatlich 25 fl. rhn.; bei einem Einkommen von 3 bis 500 fl. rhn. monatlich 20 fl. rhn., und wenn das Einkommen die Congrua, oder den Betrag von 300 fl. rhn. nicht erreicht, die ganzen diesfälligen Einkünfte, gegen genaue und unentgeltliche Vollziehung der auf der administrirten Pfründe haftenden Stiftungen verabfolgt werden könne. Uibrigens wird

wyższego nadania zawisłych beneficiów parafialnych, ieżeli czysty dochód 500 Zł. Ryń. przenosi, miesięcznie 25 Zł. Ryń., z dochodu 300 do 500 Zł. Ryń. czyniącego w miesiąc 20 Zł. Ryń płacić, a ieżeli dochód *Congrua* lub 300 Zł. Ryń. niedosiąga, całe takowe prowenta za ściśłe i bezpłatne dopełnianie włożonych na beneficia administrowane fundacyi oddać można. Wreszcie

12tens Die Vorschrift, nach welcher die Konkursprüfungen zu Besetzungen der Kuratbenefizien hierlandes fernerhin abzuhalten sind, zu Jedermanns Wissenschaft und genauesten Darnachachtung in dem Anhange beigeschlossen.

Po 12te Przyłącza się w dodatku przepis, podług którego popisy konkursowe na obsadzenie beneficiow parafialnych w tym tu Kraiu na przyszłość odprawiać należy, dla wiadomości każdego i nayściśleyszego zachowania.

Wornach sich also die Kreisämter, die Konsistorien, und die Bittwerber um Kuratbenefizien für das Künftige zu benehmen haben werden.

Podług którego więc Urzędy cyrkularne, Konsystorze i suplikuiący o beneficia parafialne na przyszłość postępować sobie maią.

Krakau den 11ten Julius 1800.

w Krakowie dnia 11go Lipca 1800.

Johann Nepomuk Graf von Trautmannsdorf,
Sr. römisch kais. königl. apostolischen Majestät bevollmächtigter Hofkommissarius.

Augustin Reichmann von Hochkirchen.

Anton Baum von Appelshofen.

Vorschrift,

nach welcher die Konkursprüfungen zu Besetzung der Kuratbenefizien in Westgalizien künftighin abzuhalten sind.

Zu sicherer Erreichung des so heilsamen Endzwecks der Konkurse zu Besetzung der Kuratpfründen, und um in jedem Falle nach Möglichkeit versichert zu seyn, daß die würdigsten Kandidaten zu dem Pfarrbenefizium gelangen: befehlen Se. k. k. Majestät hiemit, daß alle dergleichen künftig abzuhaltende Konkurse nach folgendem Normativ eingeleitet,

D

PRZEPIS

Według którego powinny się odprawiać popisy Konkursowe na przyszłość, dla osadzenia beneficiów parafialnych w Galicyi Zachodniey.

Dla bezpiecznego osiągnienia zamiaru tak zbawiennego względem Konkursów dla osadzenia parafialnych beneficiów, i zapewnienia się ile możności w każdym przypadku, że naygodnieysi kandidaci beneficiów parafialnych dostępuią: Rozkazuie Nayiaśnieyszy Pan, ażeby wszystkie takowe na przysłość odprawiać

und

und vorgenommen werden sollen:

1tens Von den Examinatoren.

Um von Seite der Examinatoren sicher zu seyn, daß hiezu genug tüchtige, und in den rechten Grundsätzen der Theologie sowohl, als des Kirchenrechts hinlänglich bewanderte Individua verwendet werden, sind bei jenen bischöflichen Konsistorien, wo im Orte zugleich öffentliche kais. königl. theologische Schulen bestehen, stets nebst dem bischöflichen Examinator die dortigen öffentlichen Lehrer der Moral, Pastoral, und des Kirchenrechts als Examinatores zu den Konkursprüfungen beizuziehen; bei jenen bischöflichen Consistoriis hingegen, wo derlei öffentliche Lehrer nicht zur Hand sind, sollen wenigstens keine andere, als solche,

się maiące Konkursy podług następuiących prawideł urządzać, i wykonywać.

1. O *Examinatorach.*

Ażeby się ubezpieczyć względem *examinatorów*, że osoby dosyć zdatne i w prawdziwych zasadach telogii, tudzież prawa koscielnego dostatecznie utwierdzane do tego są użyte, powinny zawsze Konsystorze w tych mieyscach, gdzie się razem publiczne Ces. Król. szkoły teologiczne znayduią, prócz biskupiego examinatora przybrać tamteyszych publicznych professorów moralney, pastoralney, i prawa koscielnego na examinatorów do popisów konkursowych; po tych zaś biskupich Konsystorzach, gdzie takich publicznych professorów nie ma przy ręku, nie powin-

die

die in den ächten Grundsätzen der Theologie, und des Kirchenrechts hinlänglich bewandert sind, angestellet werden, und haben jederzeit an der Zahl nicht weniger, als **vier** Examinatoren die Konkursprüfungen vorzunehmen.

ni bydź instalowanemi, tylko wydoskonaleni w prawdziwych zasadach teologii i prawa koscielnego dostatecznie; a nie mniey iak *czterech* examinatorów zasiadać maią na popisach Konkursowych.

2tens Art der Konkursprüfungen.

2. *Sposób Konkursowych popisów.*

Die Art dieser Konkursprüfungen anbelangend, sind dieselben

a) alle schriftlich abzufassen. Ferner müssen

b) die katechetischen und Predigerprüfungen zugleich auch mündlich abgehalten werden, indem es Fälle geben kann, daß ein Konkurrent zwar ein guter theoretischer Theolog sey, dem es aber an guten mündli-

Co się tyczy Sposobu tych Konkursowych examinów, powinny się:

a) wszystkie na pismie układać. Potem

b) examina katechizmowe i kazania ustnie razem odprawiać, bo może się zdarzyć, iż Konkurent będąc w prawdzie dobrym teologiem theoretycznym, niema dobrey wymowy i innych

chen Vortrage, und anderen zum Predigen und Katechisiren erforderlichen Eigenschaften gebricht, und der folglich diese beiden Hauptverrichtungen eines Pfarrers nicht mit Anstand, und dem gewünschten Erfolge verwalten kann.

do Kazania i Katechizacyi potrzebnych przymiotów, a zatym tych dwóch głównych obowiązków plebańskich z powagą i pożądanym skutkiem pełnić niemoże.

3tens Gegenstände der theoretischen Prüfung.

3. *Przedmioty examinu theoretyeznego.*

Was die Gegenstände dieser Konkursprüfungen betrift; so muß

Co się tyczy *przedmiotów* tychże konkursowych popisów wogólności, nietylko:

erstens überhaupt nicht nur die Dogmatik, Moral und Pastoraltheologie, sondern auch das Kirchenrecht hiezu fürgewählt werden; Und da

Po 1sze Dogmatykę, Moralną, i Pastoralną Thelogię, ale także Prawo koscielne wybierać do tego należy. A ponieważ

zwei-

zweytens die heilige Schrift die Hauptquelle aller christlichen Erkenntniß, und die Grundlage der gesamten theologischen Wissenschaften ist, die Lesung derselben sonach ein lebenslängliches Geschäft eines jeden Geistlichen seyn muß: so soll das Studium der Bibel zu einem wesentlichen Gegenstande dieser Konkursprüfungen bestimmet, und daher von den Pfarrwerbern eine schriftliche Paraphrase oder erklärende Umschreibung des einen und des anderen Kapitels aus dem neuen Testamente gefordert, sodann aber den übrigen Prüfungsarbeiten mit dem Urtheile und der Klassifikazion der Examinatoren beigeleget werden.

Po 2do pismo swięte głównym iest źródłem całego poznania chrzesciańskiego, i podstawą wszystkich nauk teologicznych, dlaczego czytanie onegoż całego życia zatrudnieniem u każdego duchownego bydź powinno: przeto postanowiwszy naukę biblii za przedmiot istotny tych popisów konkursowych, żądać się należy od Kandydatów pisewney Paraphrazy, czyli obiasniaiącego okryślenia kilku rozdziałów nowego testamentu, które potem do reszty popisowych dzieł z Klassyfikacyią i zdaniem examinatorów ma bydź przyłączone.

Wo übrigens in dem Fall, wenn die biblische Exegetik an der hohen Schule gelehret würde, der ordentliche Professor derselben zum Examinator aus dieser Wissenschaft zu ernennen, ausser dem aber der Lehrer der Dogmatik, oder der Moral hiezu zu verwenden seyn wird.

Zresztą w tym przypadku, kiedyby Exegetik a Biblii w Akademii dawana była, porządkowego profeſsora oneyże examinatorem tey umiejętności mianować należy, przybieraiąc prócz tego profeſsora dogmatyki lub moralney.

Endlich müssen

Nakoniec

d r i t t e n s alle schriftlich vorzulegenden Fragen nur aus den Hauptlehren, und aus solchen Materien hergenommen werden, die auf die Seelsorge einen näheren Einfluß haben.

Po 3^cie wszyſtkie pytania, które ſię maią na pismie zadawać, powinny bydź tylko z głównych nauk i takowych wyimowane materyi, które naybliższy wpływ maią do opieki duchowney.

Dieß alles bestimmt die Gegenstände der t h e o r e t i s c h e n Prüfung.

To wszyſtko oznacza przedmioty, teoretycznych popisów.

4tens

4tens Praktische Predigtprüfung.

Die praktische Konkursprüfung muß über jene Gegenstände vorgenommen werden, welche die vorzüglichern und Hauptgeschäfte der Seelsorge ausmachen; es muß daher mit sämmtlichen Konkurrenten zuerst eine Predigtprüfung angestellt werden, welche dergestalt einzuleiten ist, daß den Kandidaten ein Thema, nicht aber auch die Eintheilung, die Beweise und der ganze Bau der zu entwerfenden Predigt vorgelegt werden, da eben vorzüglich aus diesen letztern Dingen, nicht aber aus der Größe und Weitläufigkeit der Ausarbeitung, die Fähigkeit der Konkurrenten erkennet wird.

Zu diesem Thema ist nicht ein von ungefähr auffallender Text der Bibel, sondern ent-

4. Examen praktyczny z kazania.

Praktyczny popis konkursowy względem tych przedmiotów odprawiać się powinien, które składaią sprawy przednieysze i główne opieki duchowney. Potrzeba zatym wszystkich Konkurentów naypierwey wziąść na *examen kaznodzieyski*, który tak ma bydź odprawiony, iż Kandydatom zada się thema, czyli propozycyia, ale nie podział, z dowodami i całkowitą budowlę ułożyć się maiącego Kazania, ileże osobliwie z tych to ostatnich rzeczy, nie zaś wielkości i obszerności dzieła poznaie się zdolność Konkurentów.

Na takowe *thema* nie trzeba wybierać textu bibliowego, który wypadnie we-

weder eine Katechismuslehre, oder ein von der Kirche für diesen, oder jenen Sonntag vorgeschriebenes ganzes Evangelium auszuwählen, und den Konkurrenten die Ursache hievon dahin zu eröffnen, daß man sie hiedurch erinnern wolle, daß der Hauptzwek des Predigers: den Katechismusunterricht zu erweitern, und auf das alltägliche Leben anzuwenden, weit besser erreicht werde, wenn man nicht stets über einzelne, aus dem gerade einfallenden Evangelio ausgehobene Texte, durch deren Erläuterung die Zuhörer nie einen zusammenhängenden und vollständigen Begriff der Religion und der geistlichen Pflichten erhalten, sondern damals vielmehr über Katechismuslehren predige, wenn in dem eben einfallenden Evangelium nichts Anpassendes vorkömt.

przypadkiem, ale *naukę katechizmową*, lub całą ewangelię przepisaną od Kościoła na iaką niedzielę, oswiadczaiąc konkurentom przyczynę tego, iż się im przypomina: że się daleko lepiey osiąga zamiar kaznodziei *w rozszerzaniu Katechizmowey nauki, i przystosowaniu oney do codziennego pożyciu*, kiedy się nie ustawicznie o iednych, z przypadaiącey prawie ewangelii wyiętych textach, których obiasnienie słuchaczom nigdy zupełnego, i nieprzezwanego wyobrażenia religii, i duchownych powinności niesprawi, ale raczey o naukach Katechizmowych rozprawia, iezeli przypadaiąc a ewangelia nic stosownego niezawiera.

5tens

5tens Praktische Katechisirungsprüfung.

Da nebst dem Predigen das Katechisiren eines der Hauptgeschäfte der Seelsorger ausmacht, indem sie dem Keime der ihnen anvertrauten Christenheit die gehörige Richtung geben sollen; und da dieses Geschäft in mancher Hinsicht wichtiger, und gewiß auch schwerer ist, als die Arbeit einer Predigt: so muß die Konkursprüfung sich allerdings auch auf diesen Punkt erstrecken.

Es ist sonach die Prüfung aus der Katechetik zu erst mündlich vorzunehmen, wobei sich der Examinator in die Stelle des Katechisirenden versetzen muß, und wozu nach Möglichkeit stets die Lehre der Pastoral anzuwenden seyn wird.

5. *Praktyczny examen Katechizacyi.*

Ponieważ prócz kazań *dawanie Katechizmu* iest główną sprawą pasterza duchownego, albowiem szczepy powierzonych sobie Chrzescian należycie prostować powinni; i ponieważ ten obowiązek z rozmaitych względów ważnieyszym, i pewnie trudnieyszym iest, niżeli praca kaznodzieyska: przeto popis konkursowy koniecznie i ten przedmiot zaymować powinien.

Dla tego trzeba naypierwey z katechizacyi ustnie examinować, a examinator powinien siebie postawić na mieyscu osoby, która katechizmu ma bydź uczona, do czego ile można nosci naukę teologii pastoralney zawsze używać należy.

Nebstdem aber muß diese Prüfung auch schriftlich aufgesetzt, und zwar auf folgende Art angestellet werden. Es sind nemlich

a) dem Konkurrenten über eine Katechismuslehre z. B. von der Liebe Gottes, von der Liebe des Nächsten, von der Erlösung des menschlichen Geschlechts, von der Keuschheit, u. s. w. die wesentlichen Fragen vorzulegen. Eine Katechismuslehre aber ist deshalb zu wählen, weil der Landkatechismus bei Kinderlehren immer zum Grunde genommen werden muß, denn dieser ist und bleibt für das gemeine Volk das Handbuch der Religion. Diese Fragen dürfen

b) nicht die richtigen, sondern vielmehr die öfters vorkommenden unrichti-

Prócz tego powienien bydź ten popis także na piśmie ułożony i nastęnpuiącym sposobem odprawiany.

a) Zadać potrzeba konkurentowi pytania istotne *o nauce iakiey katechizmowey na pzrykł.* o miłości boskiey, o miłości bliźniego, o zbawieniu ludzkiego narodu, o czystości, i. t. d. Naukę katechizmową zaś dlatego wybierać należy, ponieważ katechizm popowszechny do nauczania dzieci zawsze powienien bydź gruntem, albowiem iest, i będzie dziełem doręcznym religii dla ludu. Na te pytania niepowinny

b) dawać się odpowiedzi prawdziwe, tylko raczey często z [illegible]

gen

gen und falschen Antworten untersetzt, und müssen

rzaiące się nie prawdziwe i fałszywe, ażeby

c) über diese Antworten von dem Konkurrenten jene Fragen beigesetzt werden, durch welche dem Kinde seine unrichtige Vorstellung benommen, und dasselbe auf eine richtige Beantwortung geleitet wird.

c) Konkurent zamiast tychże odpowiedzi takowe położył zapytania, którémi umarzaiąc w dziecięciu nieprawdziwe wyobrażenia, naprowadzić go potrafiłby na prawdziwą odpowiedź.

Da hierinn die Hauptsache der ächten Katechisirungskunst besteht: so ist bei dem Kandidaten vorzüglich darauf zu sehen; denn dem unrecht antwortenden Kinde blos sagen, daß es unrecht habe, und ihm die rechte Antwort nur vorsagen, heißt nicht katechisiren. Das Kind muß vielmehr durch Fragen soweit gebracht werden, daß es die Unrichtigkeit seiner Antwort

Ponieważ na tym istota szczerey sztuki Katechizowania zależy: przeto na Kandidatów w tym naypardziey uważać potrzeba; bo nieznaczy katechizacyię, mówić tylko zle odpowiadaiącemu dziecięciu, że nieprawdę odpowiada, daiąc mu prawdziwą odpowiedź. Owszem go pytaniami tak dalece naprowadzać potzreba, iżby samo poznawszy nipraw-

selbst einsehe, und auf die rechte geführt werde. Endlich hat

d) der Katechet bei öffentlichen Katechisazionen nicht blos Kinder, sondern auch Erwachsene vor sich, auf die er nicht weniger, als auf jene zu sehen hat. Dieses geschieht nemlich theils dadurch, wenn er seine Fragen laut und deutlich ausspricht, auch die Antworten der Kinder, die gewöhnlich so leise sprechen, daß sie selten von der Gemeinde verstanden werden, auf eben diese Art wiederholt, und der Gemeinde bekannt macht; theils aber und zwar vorzüglich auch dadurch, daß er von Zeit zu Zeit die vorgetragenen Wahrheiten in einige Perioden zusammen faßt, sie durch eine

dziwość swey odpowiedzi, na przynależytą naprowadzone zostało. Nakoniec

d) ma Katecheta na publicznych katechizacyiach nie tylko dzieci, ale i dorosłych przed sobą, na których równie uważać powinien. Czego dopełni wymawiaiąc swoie pytania głośno i wyraźnie, i powtarzaiąc tym samym sposobem odpowiedzi dzieci, zwyczaynie tak cicho mówiących, iż ich rzadko gromada rozumie; poczęści zaś, i naybardziey zbieraiąc czasami przepowiadane prawdy w ieden sens, uwagami obiaśniony, i za powtórzeniem nowemi dowodami stwierdzony, okazuiąc ich wpływ do zaspokoienia, i zachęcenia

oder

oder zwey Anmerkungen erläutert, noch einmal vorträgt, durch neue Beweise bestättiget, und ihren Einfluß auf die Beruhigung und Ermunterung der Seele zur Frömmigkeit zeiget.

duszy do pobożności.

Es haben daher die Konkurrenten zu Ende ihrer schriftlichen Katechisazion auch eine derlei Rede oder Anmerkung für die Erwachsenen beizufügen.

Z tego powodu powinni Konkurenci przydać na końcu swey pisemney Katechizacyi mowę lub uwagę o tym dla dorosłych.

6tens Prüfung über die Außspendung der heiligen Sakramente, und den Religionsvortrag am Krankenbette.

6. *Popis o szafowaniu swiętych Sakramentów, i dysponowaniu chorego.*

Unter die vorzüglichsten Ausübungen der Seelsorge gehört auch die Ausspendung der heiligen Sakramente, und der Religionsvortrag an Kranke. Die Pfarrkandidaten sind demnach sowohl über die Lehre von

Między naygłównieysze sprawy opieki duchowney należy *szafowanie swiętych Sakramentów i dysponowanie chorych.* A zatym Kandydatów parafialnych nie tylko z nauk i szafowania S. Sakramentów, ale także o dysponowaniu chorych e.

der Ausspendung der heiligen Sakramente, als auch über den Religionsvortrag am Krankenbette zu prüfen. Und zwar insbesondere in Ansehung dieses Letzteren, sollen die Konkurrenten

xaminować potrzeba. Wszczególności zaś powinni Konkurenci względem dysponowania chorych.

a) schriftlich die beiden Fragen: wie man den Kranken und Sterbenden auf eine heilsame und kluge Art beistehen solle? dann was für hie und da eingeschlichene Mißbräuche dabei vorzüglich zu vermeiden seyn? beantworten;

a) na te dwa pytania odpisać: iak chorego i konaiącego wspierać należy sposobem zbawiennym i roztropnym? tudzież iakich się tu i owdzie zalęgnionych nadużyciów wystrzegać w tym potrzeba;

b) sollen sie eine Religionsunterhaltung mit solchen Kranken, die Trost und Belehrung aus der Religion wünschen, schriftlich aufsetzen, und in derselben zeigen, auf welche Art die Seele des Kranken zu beruhigen, die ungeduldigen Leidenschaften zu stillen, die beängstigende Furcht

b) ułożyć na piśmie dyspozycyię chorego, któraby z religii cieszyła i nauczała, okazuiąc w niey, iakim sposobem duszę chorego należy zaspokoić, niecierpliwe namiętności usmierzyć, dręczącą boiazń umnieyszyć, a serce łagodnością, cierpli-

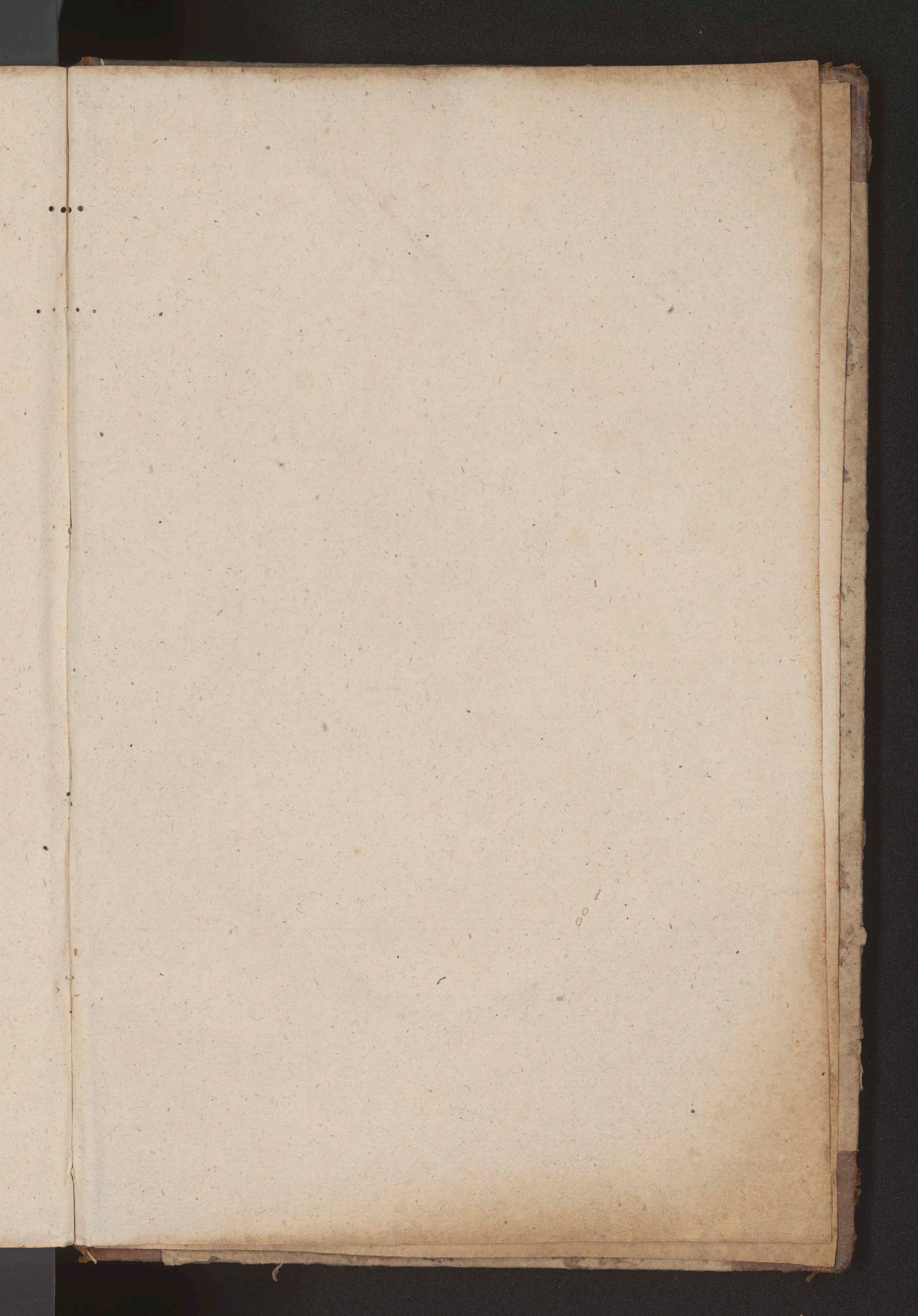
zu

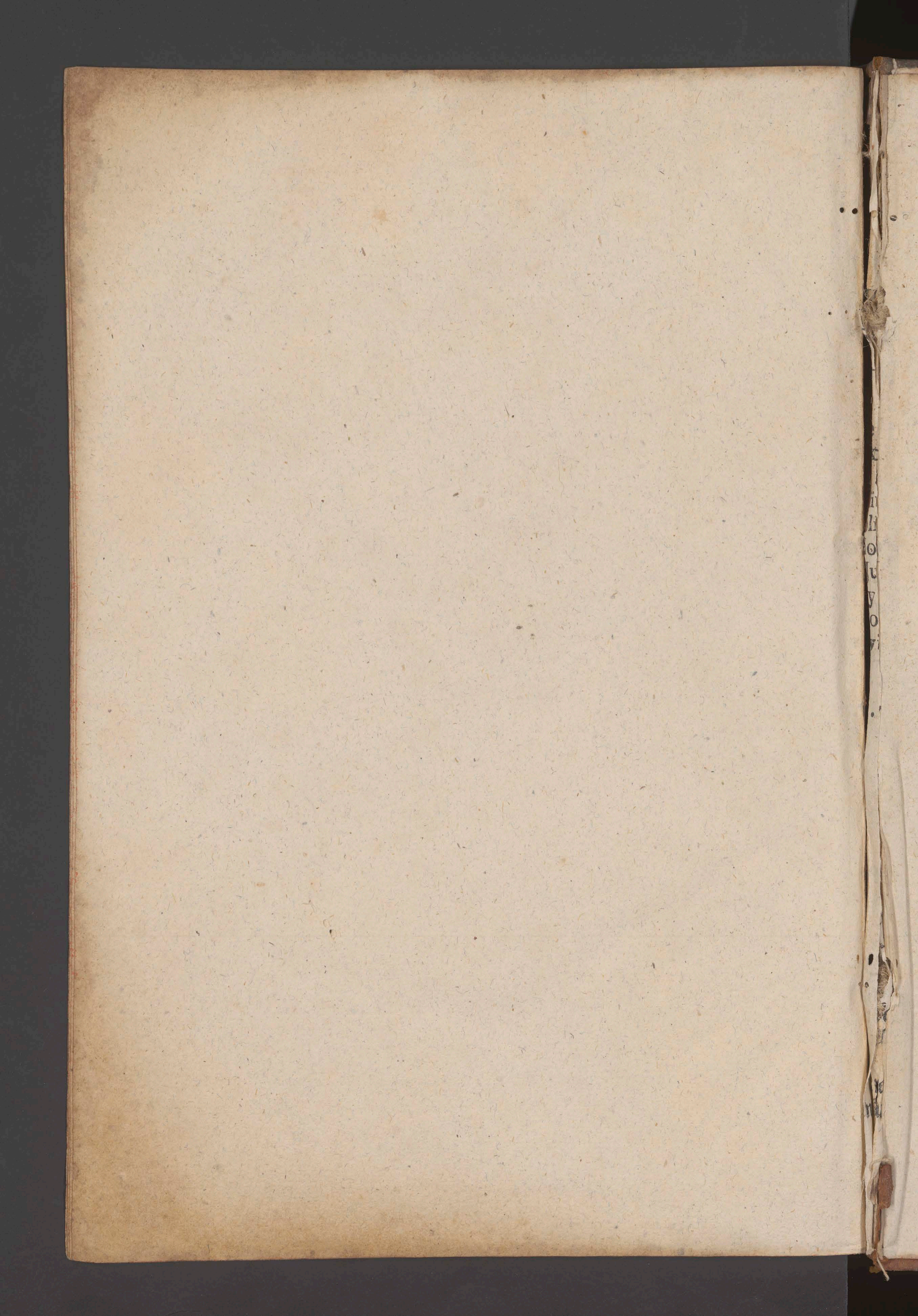
zu mindern, und das Herz mit Sanftmuth, Geduld, Hofnung, und Vertrauen zu erfüllen sey. Da aber manche Kranke der moralischen Besserung eben so sehr, als der Wiederherstellung der Gesundheit bedürfen, bei denen der Stand der Krankheit allerdings zu einem moralischen Rettungsstande, zur Sinnesänderung und Tugendbildung für die Zukunft werden kann; so haben die Kandidaten in dieser schriftlichen Religionsunterhaltung mit Kranken, auch zugleich darzuthun, auf welche Art mit dieser Gattung der Kranken insbesondere umzugehen sey, damit in ihnen eine unverstellte Bereuung ihrer erkannten Sünden erweckt, die Seele mit Sehnsucht nach Besserung, mit Entschliessungen edler Demuth,

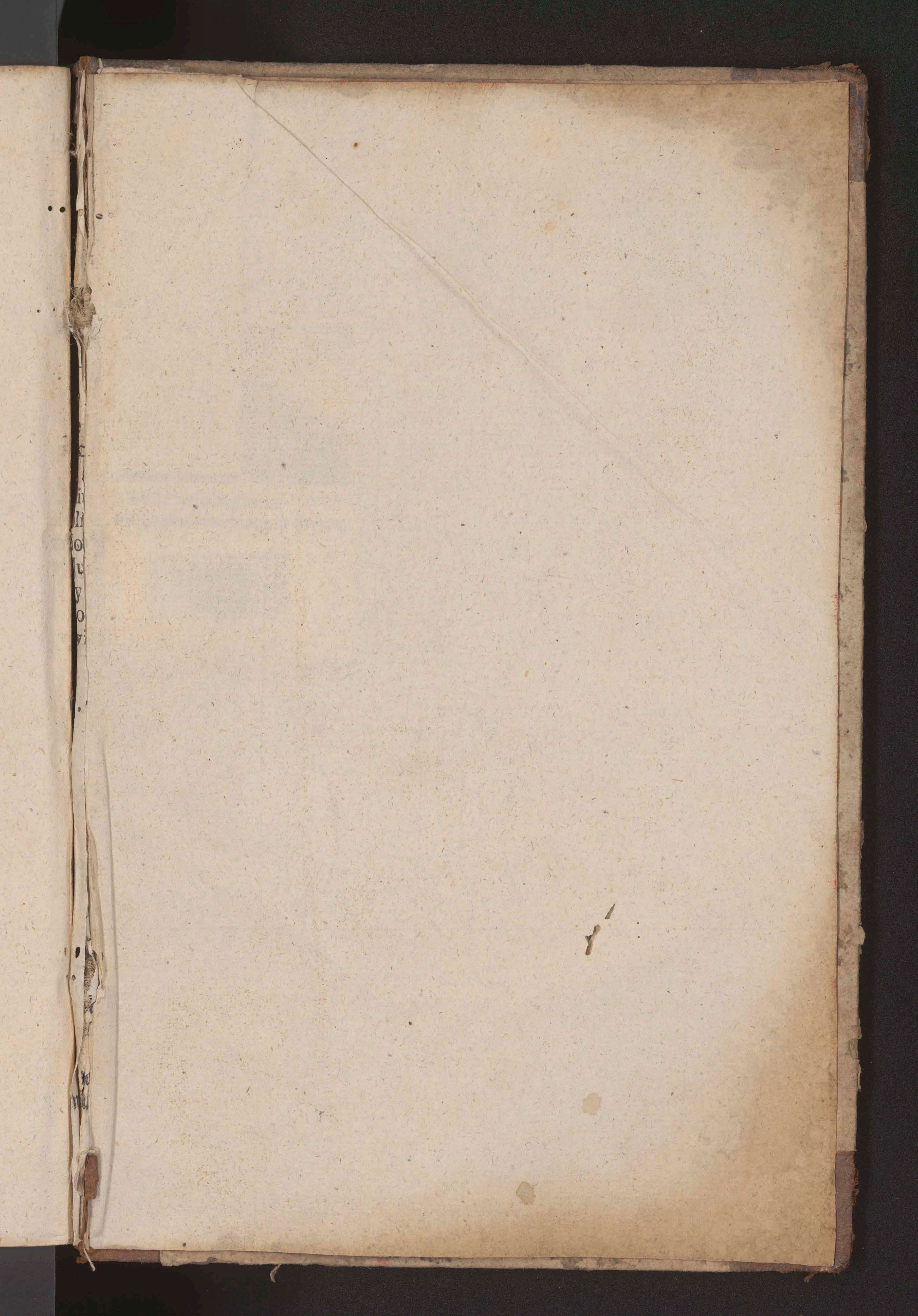
wością, nadzieią, i ufnością napełnić. A ponieważ niektórzy z pomnięrzy chorych tak bardzo potrzebuią poprawy obyczaiów, iak uleczenia zdrowia, którym stan choroby koniecznie ratunkiem moralnym stać się może do zmiany myśli i pielęgnowania cnoty na przyszłość; przeto kandydaci w tey pisemney rozprawie z chorym udowodnić powinni, iakim sposobem postępować sobie należy w szczególności z tym rodzaiem chorych, dla wzbudzenia w nich niezmyślonego żalu za grzechy uznane, napełnienia duszy upragnieniem poprawy, postanowieniem szlachetney pokory, czuwania, i wierności w cnocie, także ufnością, wdzięcznością i miło-

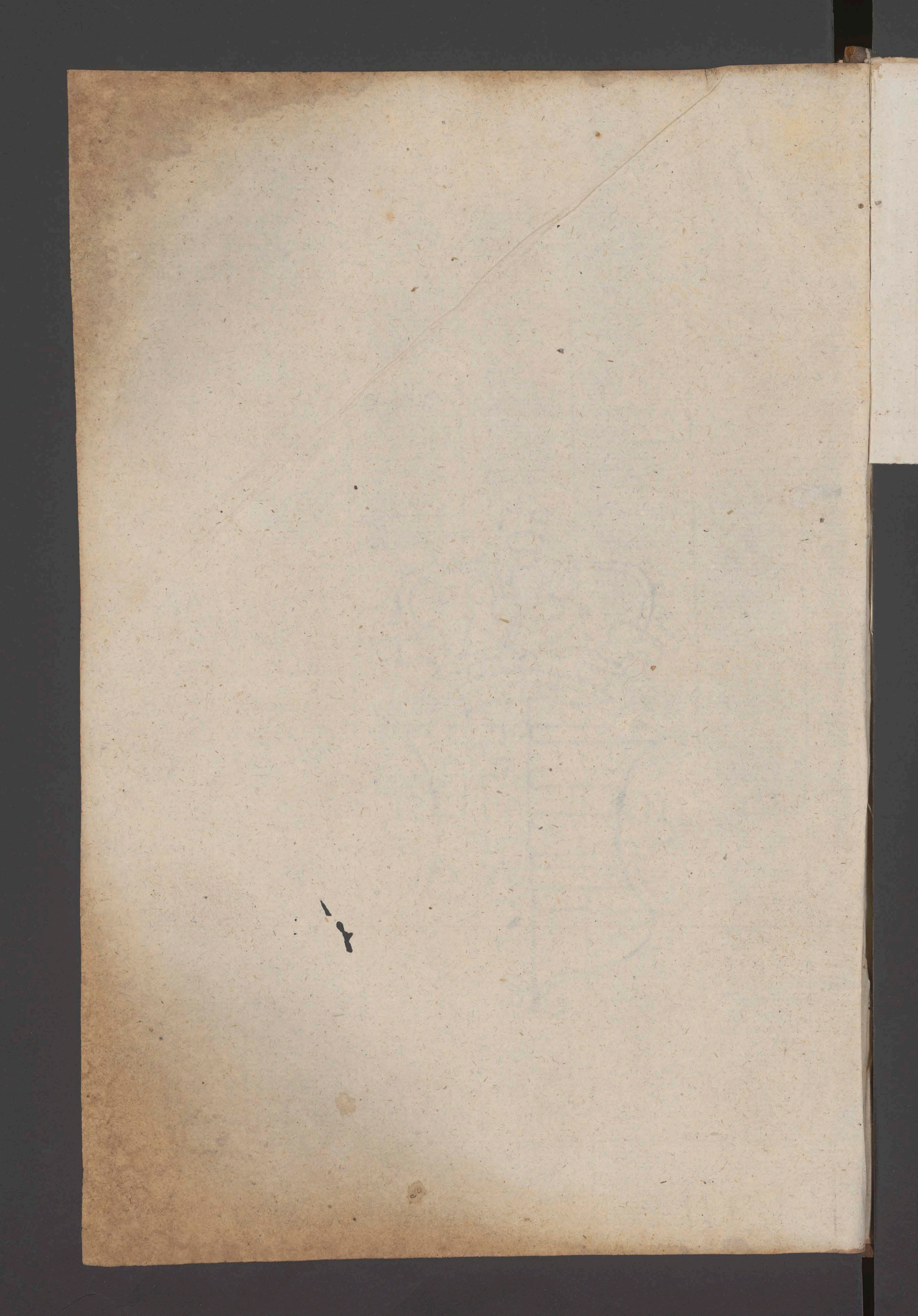
Wachsamkeit, und Tugendtreue, mit Vertrauen, Dank, und Liebe zu Gott erfüllt, zur Uibung des Gebetes, und zum Gebrauche der wahren Tugendmittel angeeifert, und auf jeden Fall das Herz zur Standhaftigkeit, zur freudigen Ergebung in den Glauben an Gottesverheissung kräftig ermuntert, und mit himmlischer Hoffnung eines besseren Lebens gestärket werde.

ścią ku Bogu, niemniey dla zagrzania do modliwy, i użycia prawdziwych środków cnotliwych, silnego wzbudzenia w sercu stałości na każdy przypadek, spuszczenia się chętnego na wiarę w obietnicach boskich położoną, i umocnienia się niebieską nadzieią lepszego życia.

Stan przedmiotu			Wartość w wal. austr.	
dobry	średni	zły	zł.	ct.

